

Landstingsstyrelsens förslag till beslut

Motion 2005:14 av Pia Lidwall m.fl. (kd) om stöd till anhöriga

Föredragande landstingsråd: Inger Ros

Ärendet

Motionärerna föreslår att en genomgripande kartläggning görs över stödet till anhöriga och att förslag till förbättringar och utveckling av anhörigstödet redovisas till landstingsfullmäktige.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att anse motionen besvarad.

Landstingsstyrelsen har för egen del beslutat *att* uppdra åt landstingsdirektören att genomföra en kartläggning av behovet av utökat anhörigstöd samt patienterna och de anhörigas upplevelser av dagens stöd

Motionärerna tar upp en angelägen och uppmärksammas fråga: samhällets stöd till anhöriga. Precis som motionärerna skriver så är de anhörigas insatser viktiga, men måste alltid utgöra ett frivilligt åtagande. Därför måste det finnas ett väl utvecklat och flexibelt utformat stöd åt de anhöriga.

Samhällets ansvar för stöd åt anhöriga är idag reglerat i lagstiftning, genom Socialstyrelsens allmänna råd och föreskrifter, genom offentliga utredningar, samt i landstingets Värdegrund. Stöd till närstående ges genom utformningen av ordinarie vårdverksamhet i kommun och landsting samt i form av hemsjukvårdsbidrag som kan utbetalas då en anhörig eller närstående ger vårdande insatser till en patient i hemmet.

Bilagor

- 1 Motion
- 2 Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

Stödet till närstående utvärderas i de ordinarie kvalitetsuppföljningar som genomförs för alla vårdgivare. Behov finns av en sammanställning av detta stöd för hela landstinget, samt en utvärdering av de anhöriga och patienternas egna upplevelser av stödet.

Behandling i landstingsstyrelsen

Landstingsrådsberedningen behandlade ärendet den 8 mars 2006.

Landstingsstyrelsen behandlade ärendet den 21 mars 2006.

Vid behandlingen i landstingsstyrelsen yrkades bifall dels till landstingsrådsberedningens förslag, dels till fp- och kd-ledamöternas förslag.

Landstingsstyrelsens beslut fattades utan omröstning.

Fp- och kd-ledamöterna reserverade sig:

”Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta *att* en genomgripande kartläggning görs över stödet till anhöriga samt patienterna och de anhörigas upplevelse av dagens stöd samt *att* förslag till förbättringar och utveckling av anhörigstödet redovisas för landstingsfullmäktige, *att* därmed anse motionen besvarad

De anhörigas situation behöver uppmärksammas och uppvärderas. Utan deras stöd skulle landstinget stå inför en mycket besvärlig situation, både personellt och ekonomiskt. Det är därför viktigt att erkänna de anhöriga som viktig medspelare i det kompletterande arbetet med patienterna. Omvandlingen av servicehus i Stockholm till enskilt boende innebär i praktiken att de anhörigas stöd blir än mer nödvändigt, och en ordentlig kartläggning än mer angelägen. Med detta följer att landstinget bör bifalla motionen.”

Ärendet och dess beredning

Pia Lidwall m.fl. (kd) har i en motion (bilaga), väckt den 12 april 2005, föreslagit landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta *att* en genomgripande kartläggning görs över stödet till anhöriga och *att* förslag till

förbättringar och utveckling av anhörigstödet redovisas till landstingsfullmäktige senast den 31 december 2005.

Yttrande har inhämtats från pensionärsrådet.

Utskottsbehandling

Hälsa- och sjukvårdsutskottet har den 15 november 2005 föreslagit landstingsstyrelsen besluta *att* avge yttrande enligt landstingsdirektörens tjänsteutlåtande (bilaga).

Kd-ledamoten reserverade sig till förmån för sitt förslag *att* bifalla motionen.

Landstingets pensionärsråd har den 21 november 2005 avgett följande yttrande.

”Motionärerna tar upp en viktig fråga som emellertid redan har observerats och åtgärdats i början av året inom landstingets pensionärsråd.

Pensionärsrådet tillskrev i början av juni 2005 samtliga stadsdelsnämnder och länskommuner angående anhörigvård, stöd, avlastning m.m. Så gott som samtliga stadsdelsnämnder har skrivit svar och redovisade insatser som var helt enligt intentionerna i motionen.

Utav 25 länskommuner har emellertid endast tolv svarat och insatserna för anhörigvårdarna var bara i sex fall helt tillfredsställande.

Pensionärsrådet arbetar vidare med denna stora och viktiga fråga. Vi ifrågasätter emellertid om en fullödlig redovisning enligt motionärernas önskan till den 31 december 2005 kan vara genomförbar.”

Bilagor

Motionen

Anhöriga utför merparten av vård- och omsorgsarbetet i vårt landsting. Deras insats får aldrig uppfattas som påtvingad av landstinget utan ska vara ett frivilligt åtagande. Men för att anhöriga ska orka med sitt uppdrag måste det finnas väl utvecklat och flexibelt stöd från såväl kommunen som landstinget.

Det handlar om avlösning och möjlighet till korttidsvård, hemtjänstinsatser som stöd för den som vårdar en närstående, tekniska hjälpmedel, handledning, anhöriggrupper och mycket annat. Olika former av ekonomiskt stöd bör övervägas. Men det handlar framförallt om att inkludera den anhöriga i vårdteamet omkring den sjuke. Att se den anhörige som en värdefull och självklar del av vårdteamet. När den sjuke skrivs ut från sjukhusvård måste anhöriga ges ordentlig information och direkt stöd för att klara sin uppgift som anhörigvårdare.

Vi vill uppvärdera anhörigas arbete och ge dem det stöd de behöver. Därför föreslår vi:

att en genomgripande kartläggning görs över stödet till anhöriga och att förslag till förbättringar och utveckling av anhörigstödet redovisas till fullmäktige senast den 31 december 2005.

Stockholm den 12 april 2005

Pia Lidwall

Janne Stefanson

Inga-Britt Backlund

Dennis Brinkeback

Monica Karlsson

Sonia Lunnergård

Margareta Åkerberg

Åke Holmström

Ingrid Ahlman

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

Förvaltningens synpunkter

Av hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) framgår att patienten ska ges individuellt anpassad information om sitt hälsotillstånd, men även om möjliga metoder för undersökning, vård eller behandling. Dessa upplysningar kan istället lämnas till en närstående om inte sekretess hindrar detta. När någon avlidit ska de efterlevande visas hänsyn och omtanke.

Av SOSFS 1993:17 Socialstyrelsens allmänna råd Omvårdnad inom hälso- och sjukvården framgår att det är viktigt att all personal ser människan i ett helhetsperspektiv och inte enbart inriktar sina insatser på sjukdoms tillståndet. Detta innebär att patienten och i förekommande fall de närstående ges möjlighet till samverkan med personalen samt till att ta till vara de egna resurserna.

I SOSFS 2005:12 (M) ”Ledningssystem för kvalitet i hälso- och sjukvården”, framgår att patienten och närstående ska visas omtanke och respekt oavsett, ålder, kön, funktionshinder, utbildning, social ställning, etnisk eller religiös tillhörighet eller sexuell läggning, och att patienten och närstående informeras och görs delaktiga om det inte finns hinder för detta enligt sekretesslagen eller lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område.

Beträffande avvikelshantering ska ledningssystemet säkerställa att förslag och klagomål från patienter, närstående och personal tas till vara.

I sammanhanget bör även beaktas den s.k. ”Godmansutredningen”; *Slutbetänkande av Utredningen om förmyndare, gode män och förvaltare SOU 2004:112, Frågor om Förmyndare och ställföreträdare för vuxna*. Syftet med utredningen är att klargöra och stärka de beslutsoförmögna patienternas ställning inom hälso- och sjukvården. De anhöriga skulle enligt förslaget få en helt ny roll såsom ställföreträdare för patienten. Konsekvenserna för anhöriga och övriga närstående av en sådan utveckling måste lyftas fram?

I Stockholms läns landstings *Värdegrund* för hälso- och sjukvård återges de fyra grundvärderingarna Människovärdet, hälsa, omsorg och rättvisa samt tillhörande principer. Åtagandet i *Värdegrunden* innebär att omsorg även ska visas gentemot patienternas närstående. Deras behov av stöd, trygghet och förståelse ska även tillgodoses.

Stödet till närstående ges av landstinget inom ramen för de olika ordinarie vårdverksamheterna och i form av hemsjukvårdsbidrag.

Hemsjukvårdsbidrag kan utbetalas till patienter som har behov av sjukvård i hemmet och då någon anhörig eller närstående har möjlighet att ge sjukvårdande insatser. Under 2004 utbetalades 17 milj kr i hemsjukvårdsbidrag inom länet. Antalet personer som erhöll bidrag 2004 uppgick till 2 286 personer. Andelen bidragstagare var ojämnt fördelade. Fler individer erhöll bidrag i södra delen av länet än i norra delen. Anledningen till den ojämnna fördelningen av hemsjukvårdsbidragen bör utredas.

I de uppdrag som ges vårdgivarna av hälso- och sjukvården av Beställare Vård poängteras vikten av stöd till närstående. Inom tex uppdragsbeskrivningen för Avancerad Hemsjukvård och uppdragsbeskrivningen för Basal hemsjukvård utgör stödet till närstående ett av huvuduppdragen för vårdgivaren. I uppföljningsplaner kopplade till uppdragsbeskrivningarna, följs vårdgivarnas stöd till närstående upp. Det är dock oklart hur närstående upplever stödet från bl a hemsjukvården. En kartläggning av närståendes uppfattning av stödet från hälso- och sjukvården kan därför vara motiverad.

Resultatet av kartläggningen kan tillsammans med utfallet i ordinarie avtalsuppföljning, utgöra grund för eventuellt beslut om åtgärder i syfte att förbättra stödet till närstående.